

SXEDIO.80E

12.4.1879: ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΒΟΗΘΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΗ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ Μ. ΣΙΓΕΡ:

Η έκθεση του βοηθού διοικητή Λευκωσίας Μ. ΣΙΓΕΡ, πρώην διοικητή Λάρνακας, προς τον Υπατο Αρμοστή της Κύπρου Σερ Γκάρνερ Γούλσλη μέσω του Αρχιγραμματέα Γκρήηβς έχει ως εξής:

Κονάκι 12 Απριλίου, 1879

Διοικητή,

Αναφερόμενος σε επιστολή ημερομηνίας... παρακαλώ να μου επιτραπεί να δηλώσω ότι έχω μελετήσει προσεκτικά την ομλία του Σερ Δίλκε τόσο στους "Τάϊμς" και στη "Στάνταρτ" και να υποβάλω την πιο κάτω μαρτυρία αναφορικά με τους ισχυρισμούς που έγιναν σ' εκείνη την ομιλία.

1. "Υποχρεωτική εργασία": Κανένα πρόσωπο εξ' όσων γνωρίζω, ποτέ δεν υποχρεώθηκε να εργασθεί. Εχω σε διάφορες περιπτώσεις διατάξει εκατοντάδες άνδρες να εργασθούν, αλλά πάντοτε τους πλήρωνα μεταξύ 10 και 24 γρόσια την ημέρα δηλαδή 10 γρόσια για τους συνηθισμένους εργάτες και 24 για τους ειδικευμένους οικοδόμους. Το μεροκάματο εργασίας πριν από τη βρετανική κατοχή ήταν 4-7 γρόσια για τους συνηθισμένους εργάτες και 15-17 για τους ειδικευμένους οικοδόμους.

Όταν το μεγάλο έργο του καθαρισμού των οχετών της Λευκωσίας συζητήθηκε ο Πρόεδρος του δημαρχείου εισηγήθηκε όπως οι μουκτάρηδες των περιοχών κληθούν να παράσχουν ελεύθερη εργασία. Αυτό το αρνήθηκε ο τότε διοικητής Συνταγματάρχης Βίδδωλφ.

Επίσης όταν το θέμα της περίφραξης των κοιμητηρίων συζητήθηκε στην επιστροφή των Τούρκων αξιωματούχων, προτάθηκε από εκείνους, όπως για τα έξοδα, όλοι οι μουκτάρηδες των τουρκικών περιοχών καλέσουν τους Τούρκους κατοίκους να εργασθούν ή να

πληρώσουν το αντίτιμο. Αυτό δεν έγινε δεκτό. Και στις δυο περιπτώσεις η εισήγηση έγινε από Τούρκους που κατέχουν ψηλές θέσεις και στη δεύτερη είχε εξασφαλισθεί ομόφωνη απόφαση από όλη την Επιτροπή.

Αναφορικά με την επιστολή του κ. Ιασονίδη ο οποίος λέγει ότι δεν ζητήθηκε υποχρεωτική εργασία τα τελευταία τριάντα χρόνια αυτό δεν μπορεί να ισχύει γιατί ο δρόμος Λευκωσίας- Λάρνακας συμπληρώθηκε μόλις το **1871** και δημιουργήθηκε εξ ολοκλήρου με υποχρεωτική εργασία. Ο νόμος βεβαίως δεν ήταν πλήρης υπό τους Τούρκους ούτε και η εισήγηση για αναβίωση της τακτικής προήλθε από οποιοδήποτε άγγλο, αλλά η εισήγηση έγινε όπως έγραψα από τούρκους.

2. Δεν γνωρίζω τίποτε για "βασανιστήρια".

3. "Οι Τούρκοι ζαπτιέδες διενεργούν περισσότερη βία απ' ό τι προηγουμένως": Μια περίπτωση σκληρής επίθεσης από έναν ζαπτιέ ήλθε ενώπιον του δικαστηρίου Ντααβί στη Λευκωσία, μια επαρχία που διαθετεί **187** ζαπτιέδες. Η κατηγορία ήταν ότι είχε κτυπήσει τον παραπονούμενο στο πρόσωπο. Ο ζαπτιές καταδικάστηκε σε φυλάκιση τριών μηνών. Αναφορικά με τη πρόκληση βίας οποιασδήποτε μορφής, πως συμβαίνει οι συλλέκτες της δεκάτης να παραπονούνται συχνά ότι οι ζαπτιέδες είναι τώρα σχεδόν άχρηστοι για τη συλλογή των όσων πλήρωναν. Πριν από μας η απλή παρουσία ζαπτιέ ήταν αρκετή για να κάμει έναν ολόκληρο χωριό να πληρώσει το καθυστερημένα. Τώρα οι ζαπτιέδες πηγαίνουν από χωριό σε χωριό και δεν μπορούν να εξασφαλίσουν την πληρωμή. Αυτό είναι στη σκέψη μου, δίκαιη μαρτυρία ότι η παρουσία του ζαπτιέ δεν είναι τόσο τρομερή όσο προηγουμένως και ότι δεν επιβάλλει την απαίτηση του με τη βία.

4. "Θέμα διαβατηρίων": Θυμούμαι ένα πρόσωπο (έναν Έλληνα) να δηλώνει ότι οι αρχές της Αλεξάνδρειας αρνήθηκαν να αναγνωρίσουν ένα αγγλικό διαβατήριο και υποχρεώθηκε να πληρώσει δέκα σελίνια. Αυτή η υπόθεση στάληκε στον αρχιγραμματέα έγκαιρα.

5. "Απόρριψη της ελληνικής γλώσσας": Η ελληνική γλώσσα χρησιμοποιείται συχνά από τα δικαστήρια όπου η πλειοψηφία των μελών τους μιλούν ελληνικά. Στο δικαστήριο Ντααβί τρία μέλη από τα πέντε μιλούν τη γλώσσα αυτή. Καμμιά αίτηση ή προσφυγή γραμμένη στα ελληνικά ή σε άλλη γλώσσα δεν έχει απορριφθεί ποτέ.

6. "Οι αγρότες μας χειροπεδώνονται": Ποτέ δεν άκουσα.

7. "Είναι χωρίς ελπίδα για τους φτωχούς Έλληνες που μιλούν ελληνικά να επιτύχουν επανόρθωση για κάθε κακού που τους έγινε": Αυτό μπορώ να πω με βεβαιότητα δεν είναι η άποψη των ελλήνων αγροτών στους οποίους αποδίδεται.

8. " Βία και εγκλήματα που διενεργούν οι Τούρκοι παραμένουν ατιμώρητα": Τα αρχεία των φυλακών μπορούν να απαντήσουν σ' αυτό.

9. "Πληρωμή δύο φορές του Φόρου αδειάς": Οι προηγούμενες άδειες εξακολουθούν να υφίστανται στη Λευκωσία. Δεν έχει γίνει προσθήκη εξ όσων γνωρίζω.

10. Δεν έχω ακούσει για περίπτωση επιβολής προστίμου 25 λιρών σε Έλληνα.

11. Για το άνοιγμα των επιστολών και των προσωπικών τηλεγραφημάτων έφθασε ενώπιον του δικαστηρίου Νταβί μια περίπτωση. Ένας γιατρός ονόματι Καρλέττι, τελευταία ήλθε στο νησί και κίνησε αγωγή εναντίον δύο αδελφών, που διαμένουν στην Κύπρο, γιατί χρησιμοποίησαν το όνομά του και άνοιξαν τις επιστολές και τα τηλεγραφήματά του. Από τη μαρτυρία που δόθηκε φάνηκε ότι οι δύο αδελφοί είχαν πάρει το όνομα Καρλέττι μετά το θάνατο κάποιου Μ. Καρλέττι, που ήταν αδελφός του ενάγοντος και από τον οποίο πήραν περιουσία. Η απόφαση του δικαστηρίου ήταν ότι έπρεπε να εγκατέλειπαν το όνομα και την παρουσία και να ειδοποιηθούν οι ανταποκριτές τους. Και τα δυο μέρη έφυγαν από το δικαστήριο φανερά ικανοποιημένα.

12. Θυμούμαι μια περίπτωση που αρνηθήκαμε σε δικηγόρο να παρουσάζεται. Από ό,τι μπορώ να θυμούμαι

δεν του επιτράπηκε με τη δικαιολογία ότι δεν ήταν συμβουλευσιμο να εισαχθεί άλλη γλώσσα στα δικαστήρια.